

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-1491
17, 26, 27, 35 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XVP-467(2) IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS PIRKIMŲ, ATLIEKAMŲ VANDENTVARKOS, ENERGETIKOS,
TRANSPORTO AR PAŠTO PASLAUGŲ SRITIES PERKANČIŲJŲ SUBJEKTŲ,
ĮSTATYMO NR. XIII-328 29, 38, 39, 48 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO
PROJEKTO NR. XVP-763**

2025 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsniu ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. spalio 14 d. vakarinio posėdžio protokolą Nr. SPP-88, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Pritarti Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 17, 26, 27, 35 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-467(2) (toliau – Įstatymo projektas Nr. XVP-467(2)) ir Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo Nr. XIII-328 29, 38, 39, 48 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-763 (toliau – Įstatymo projektas Nr. XVP-763) tikslui – užtikrinti, kad viešojo sektoriaus sprendimai būtų grindžiami ne tik politiniais ar formaliais kriterijais, bet ir objektyvia analize, leidžiančia vertinti planuojamų priemonių naudą visuomenei, sąnaudų pagrįstumą ir alternatyvius įgyvendinimo būdus.

2. Nepritarti Įstatymo projekte Nr. XVP-467(2) ir Įstatymo projekte Nr. XVP-763 siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms dėl šių priežasčių:

2.1. Įstatymo projekto Nr. XVP-467(2) 1 straipsniu siūloma pakeisti Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnio 2 dalies 1 punktą ir atitinkamai Įstatymo projekto Nr. XVP-763 1 straipsniu siūloma pakeisti Lietuvos Respublikos pirkimų, atliekamų vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srities perkančiųjų subjektų, įstatymo (toliau – Pirkimų įstatymas) 29 straipsnio 2 dalies 1 punktą, nustatant, kad „prekėms, paslaugoms ar darbams įsigyti skirtos lėšos būtų planuojamos ir naudojamos racionaliai, įskaitant kaštų ir naudos analizę, kaip nustatyta šiame įstatyme“. Įstatymo projekto Nr. XVP-467(2) 2 straipsniu siūloma papildyti Viešųjų pirkimų įstatymo 26 straipsnį 3 dalimi ir atitinkamai Įstatymo projekto Nr. XVP-763 2 straipsniu siūloma papildyti Pirkimų įstatymo 38 straipsnį 3 dalimi – įpareigoti pirkimų plane bei pirkimų suvestinėje prie kiekvieno pirkimo, išskyrus mažos vertės pirkimus, nurodyti, ar pasirengimo pirkimui etape buvo atlikta kaštų ir naudos analizė. Perkančiajai organizacijai ar perkančiajam subjektui (toliau – perkančioji organizacija arba perkančiosios organizacijos) pasirengimo pirkimui etape neatlikus kaštų ir naudos analizės, tolesnės pirkimo procedūros negalėtų būti pradedamos. Įstatymo projekto Nr. XVP-467(2) 3 straipsniu siūloma papildyti Viešųjų pirkimų įstatymo 27 straipsnį 6 dalimi ir atitinkamai Įstatymo projekto Nr. XVP-763 3 straipsniu siūloma papildyti Pirkimų įstatymo

39 straipsnį 6 dalimi – įpareigoti perkančiąsias organizacijas pasirengimo pirkimui etape, kai prekių, paslaugų, darbų pirkimo vertė viršija supaprastinto pirkimo vertės ribą, Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka atlikti kaštų ir naudos analizę. Siūlomas reguliavimas neatitinka teisėkūros efektyvumo principo, įtvirtinto Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 5 punkte, dėl šių priežasčių:

2.1.1. Viešųjų pirkimų įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad šis įstatymas reglamentuoja viešųjų pirkimų valdymo ir atlikimo tvarką, įskaitant viešojo pirkimo–pardavimo sutarčių vykdymą ir ginčų sprendimo tvarką, nustato viešųjų pirkimų subjektų teises, pareigas ir atsakomybę. Atitinkama nuostata įtvirtinta ir Pirkimų įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje. Atsižvelgiant į tai, lėšų planavimo pirkimams teisinis reguliavimas nepatenka į Viešųjų pirkimų įstatymo ir Pirkimų įstatymo reguliavimo sritį.

2.1.2. Pažymėtina, kad viešojo sektoriaus perkančiosios organizacijos, planuodamos savo biudžetą, turi vadovautis Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo, Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymo nuostatomis ir šių įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais. Strateginio valdymo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Strateginio valdymo metodikos patvirtinimo“, 88.2 ir 89.5 papunkčiuose įtvirtinta pažangos priemonės valdytojo ar koordinatoriaus pareiga atlikti pažangos priemonių veiksmingumo, naudos bei socialinio ir ekonominio poveikio analizę, o alternatyvų palyginimas atliekamas taikant sąnaudų ir naudos analizės arba sąnaudų ir veiksmingumo analizės metodus. Taigi sąnaudų ir naudos analizė yra integruota į strateginio valdymo procesą ir yra taikoma kaip strateginio ir finansinio planavimo priemonė, kuria vertinamas planuojamų išlaidų pagrįstumas ir alternatyvų efektyvumas prieš priimant sprendimą dėl lėšų skyrimo konkrečiai institucijai. Pirkimo procedūros yra atliekamos jau biudžeto įgyvendinimo etape, kuriame nebevertinamas pats išlaidų skyrimo konkrečiam objektui įsigyti pagrįstumas, o tik užtikrinamas skaidrus ir konkurencingas pirkimo procesas. Pažymėtina ir tai, kad perkančiosios organizacijos, vadovaudamosi Viešųjų pirkimo įstatymo 26 straipsnio 1 dalimi ir atitinkamai Pirkimų įstatymo 38 straipsnio 1 dalimi, rengia ir tvirtina planuojamų atlikti einamaisiais kalendoriniais metais pirkimų planus, kurie turi derėti su jų veiklai vykdyti, strateginiams tikslams ir programoms įgyvendinti skirtu finansavimu. Kaštų ir naudos analizė turėtų būti atliekama dar iki sprendimo dėl finansavimo priėmimo, o ne pasirengimo jau suplanuotam viešajam pirkimui etape. Atsižvelgiant į tai, kad būtent biudžeto planavimo etape turi būti duomenimis pagrįstas planuojamų lėšų poreikis ir lėšos skiriamos tik efektyviems priemonių įgyvendinimo būdams, kaštų ir naudos analizė neturėtų būti laikoma viešųjų pirkimų proceso dalimi ir neturėtų būti reguliuojama Viešųjų pirkimų įstatymu ir Pirkimų įstatymu.

2.2. Pažymėtina, kad planuojama viešųjų pirkimų vertė negalėtų būti vieninteliu kriterijumi, pagal kurį nustatoma pareiga perkančiajai organizacijai atlikti kaštų ir naudos analizę. Perkančiųjų organizacijų kasdienei veiklai užtikrinti skirti neinvesticinio pobūdžio pirkimai, pvz., maisto produktų, elektros, valymo paslaugų ir pan. įsigijimas, didesnėse perkančiosiose organizacijose gali viršyti mažos vertės pirkimų ar net tarptautinių pirkimų ribas, tačiau tokioms sąnaudoms pagrįsti būtų netikslinga atlikti kaštų ir naudos analizę. Taip pat pažymėtina, kad prekių ir paslaugų viešųjų pirkimų vertė pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 5 straipsnio 6 dalį ir atitinkamai pagal Pirkimų įstatymo 13 straipsnio 6 dalį skaičiuojama

sumuojant faktinę to paties tipo pirkimo sutarčių, sudarytų per pastaruosius 12 mėnesių arba finansinius metus, vertę arba bendrą numatomų to paties tipo pirkimo sutarčių, kurios bus sudaromos per 12 mėnesių arba per finansinius metus, vertę, jeigu prekių ar paslaugų pirkimo sutartys yra reguliaraus pobūdžio arba jas numatyta per tam tikrą laikotarpį atnaujinti. Todėl konkretaus pirkimo vertė gali būti labai maža, tačiau ir tokiu atveju pirkimui būtų taikoma prievolė atlikti kaštų ir naudos analizę. Taip pat galimi atvejai, kai pirkimo poreikis kyla iš tiesiogiai taikomo teisės akto reikalavimo ar tarptautinio įsipareigojimo, tęsiant jau vykdomus projektus, ar kitų aplinkybių, kai alternatyvų nėra. Tokiais atvejais kaštų ir naudos analizė formaliai galėtų būti atlikta, bet jos rezultatai neturėtų jokios įtakos sprendimui, todėl jos rengimas sukurtų papildomą administracinę naštą be praktinės vertės. Taip pat reikėtų įvertinti, kad dalis pirkimų gali būti vykdomi esant ypatingai skubai (pvz., medicinos priemonių pirkimai pandemijos metu, infrastruktūros atkūrimas po stichinės nelaimės). Šiais atvejais kaštų ir naudos analizės atlikimas pailgintų pirkimo procesą, o vėluojantis sprendimų priėmimas galėtų kelti grėsmę šalies ar visuomenės saugumui, piliečių sveikatai. Dėl nurodytų priežasčių siūlomas reguliavimas neatitiktų teisėkūros proporcingumo principo, įtvirtinto Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 2 punkte.

2.3. Pagal Įstatymo projekto Nr. XVP-467(2) 2 ir 3 straipsnių ir Įstatymo projekto Nr. XVP-763 2 ir 3 straipsnių nuostatas kaštų ir naudos analizė turėtų būti atliekama pasirengimo pirkimui etape, o pirkimo procedūros negalėtų būti pradėtos, jei ši analizė neatlikta, tačiau tokia prievolė būtų nesuderinama su centralizuotų viešųjų pirkimų procesu įsigyjant prekių, paslaugų ar darbų viešosios įstaigos CPO LT (toliau – CPO LT) centralizuotų viešųjų pirkimų elektroniniame kataloge. CPO LT, kaip nacionalinė centrinė perkančioji organizacija, vykdo centralizuotus viešuosius pirkimus kitoms perkančiosioms organizacijoms ir sukuria CPO LT centralizuotų viešųjų pirkimų elektroniniame kataloge pirkimų modulius (preliminariųjų sutarčių ar dinaminės pirkimo sistemos pagrindu), kurie sudaro galimybę visoms perkančiosioms organizacijoms įsigyti reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, ir taip mažinama pirkimų vykdymo administracinė našta. Šių pirkimų atveju pasirengimo pirkimui ir pačias pirkimo procedūras atlieka CPO LT. Tačiau CPO LT, pasirengimo pirkimui etape kurdama CPO LT centralizuotų viešųjų pirkimų elektroninio katalogo modulius, negali įvertinti konkrečių perkančiųjų organizacijų poreikių pagrįstumo, jų planuojamų pirkimų efektyvumo ar turimų alternatyvų. Atsižvelgus į tai, siūlomas reguliavimas nesuderinamas su teisėkūros efektyvumo principu, įtvirtintu Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 5 punkte.

2.4. Įstatymo projekto Nr. XVP-467(2) 1 straipsniu siūlomas papildyti Viešųjų pirkimų įstatymo 17 straipsnis ir Įstatymo projektu Nr. XVP-763 1 straipsniu siūlomas papildyti Pirkimų įstatymo 29 straipsnis priklauso šių įstatymų I skyriui, kuris, vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 2 dalimi ir Pirkimų įstatymo 37 straipsnio 2 dalimi, taikomas mažos vertės pirkimams. Atsižvelgus į tai, kad mažos vertės pirkimų atveju kaštų ir naudos analizę atlikti netikslinga, nes tai neproporcingai didintų šių pirkimų administracinę naštą, siūlomas reguliavimas neatitiktų teisėkūros tikslingumo ir proporcingumo principų, įtvirtintų Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punktuose.

2.5. Pažymėtina, kad Viešųjų pirkimų įstatymas ir Pirkimų įstatymas taikomas perkančiosioms organizacijoms, kurios gali būti ne valstybės ar savivaldybės institucijos, bet privatūs juridiniai asmenys, jei dalis jų veiklos yra skirta specialiai nekomercinio ir

nepramoninio pobūdžio viešiesiems interesams tenkinti ir jie atitinka nors vieną Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 25 dalies a–c papunkčiuose nurodytą finansavimo, kontrolės ar valdymo požymį. Atsižvelgiant į tai, vertintina, kad Įstatymo projekto Nr. XVP-467(2) ir Įstatymo projekto Nr. XVP-763 1–4 straipsniuose įtvirtinamų prievolių taikymas visoms perkančiosioms organizacijoms nėra tinkama priemonė pasiekti Įstatymų projektais siekiamą tikslą – stiprinti viešojo sektoriaus sprendimų pagrįstumą. Be to, nevyriausybinių organizacijų, asociacijų ar viešosios įstaigos perkančiosiomis organizacijomis gali tapti tik laikinai – tiek, kiek vykdo projektą ar veiklą, finansuojamą viešosiomis lėšomis, ir tokiu atveju visiems jų pirkimams (įskaitant ir tuos, kurie finansuojami ne iš valstybės ar savivaldybių biudžetų ar jiems prilygintų lėšų) būtų taikomi reikalavimai atlikti kaštų ir naudos analizę. Manytina, kad prievolės atlikti kaštų ir naudos analizę taikymas pirkimams, finansuojamiems ne iš valstybės ar savivaldybių biudžetų ar jiems prilygintų lėšų, neatitiktų teisėkūros proporcingumo principo, įtvirtinto Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 2 punkte. Kartu pastebėtina, kad tais atvejais, kai perkančiosios organizacijos, kurios yra privatūs juridiniai asmenys, vykdo projekto veiklas, projekto veiklų turinys ir numatomų išlaidų pagrįstumas jau būna įvertintas skiriant finansavimą projektams, todėl pakartotinį įvertinimą numatantis reguliavimas neatitinka teisėkūros efektyvumo principo, įtvirtinto Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 5 punkte.

2.6. Įstatymo projekto Nr. XVP-467(2) 2 ir 4 straipsniais siūloma papildyti Viešųjų pirkimų įstatymo 26 straipsnį 3 dalimi ir 35 straipsnio 2 dalį 36 punktu, o Įstatymo projekto Nr. XVP-763 2 ir 4 straipsniais siūloma papildyti Pirkimų įstatymo 38 straipsnį 3 dalimi bei 48 straipsnio 2 dalį 36 punktu. Šiomis naujomis nuostatomis numatoma įtvirtinti pareigą perkančiosioms organizacijoms pirkimų plane, suvestinėje ir pirkimo dokumentuose informuoti apie kaštų ir naudos analizės atlikimą. Tos pačios informacijos viešinimu įvairiuose šaltiniuose kuriama perteklinė administracinė našta neatitinka Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutarimu Nr. XV-439 „Dėl Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 107 punkte įtvirtinto tikslo – supaprastinti viešųjų pirkimų procesus ir reguliavimą.

Ministras Pirmininkas

Ekonomikos ir inovacijų ministras